

Проблеми викладання

УДК 340.6+378.147

Є.П.Федорчук, Н.М.Козань, В.М.Волошинович

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИВЧЕННЯ СУДОВОЇ МЕДИЦИНИ ПРИ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНІЙ СИСТЕМІ НАВЧАННЯ

Івано-Франківський національний медичний університет

Резюме. У роботі викладено сучасні погляди на міждисциплінарну інтеграцію в процесі вивчення клінічних дисциплін. Розглянуто основні напрямки міждисциплінарної інтеграції, її форми та засоби проведення; представлено визначення забезпечуючих, забезпечуваних дисциплін та внутрішньопредметної інтеграції на

прикладі вивчення судової медицини. Висвітлено роль знань та вмінь у процесі міждисциплінарної інтеграції.

Ключові слова: міждисциплінарна інтеграція, судова медицина, знання, вміння.

Вступ. Освіта та освітні процеси – питання, які здавна хвилювали людство. З переходом до якісно нової стадії суспільного розвитку рівень якості вищої освіти перестав відповідати запитам суспільства. Тому освітяни почали ініціювати розробку системи заходів щодо підвищення якості вищої освіти й організувати міжнародний освітній рух. Проведено десятки міжнародних заходів, починаючи з Паризької зустрічі міністрів чотирьох Європейських країн, яка відбулась у травні 1998 року, де було прийнято Сорбонську декларацію, до офіційної зустрічі міністрів освіти Європейських країн, що відбулась також у травні, але вже у 2005 році в Норвегії, де Україна після підписання відповідної декларації офіційно включена до Болонського процесу. Кінцевою метою освітніх новацій є забезпечення адекватності якості вищої освіти новому етапу розвитку суспільства. А метою вищого навчального закладу є кардинальне підвищення якості підготовки фахівців.

Медицина являє собою велику і глибоко диференційовану галузь науки. У зв'язку із застосуванням у системі охорони здоров'я новітніх технологій, у сучасній медицині відбувається міждисциплінарна інтеграція та синтез теоретичних, експериментальних і клінічних досліджень, а також досліджень у галузі профілактики.

Сучасний лікар повинен володіти системним, діалектичним мисленням, синтезувати знання на різних рівнях вивчення хворого. Тому в системі вищої медичної освіти ідея міждисциплінарної інтеграції, міждисциплінарного комплексного підходу в даний час є найбільш перспективною. У зв'язку з впровадженням у вищих медичних навчальних закладах України Болонської системи навчання змінився і підхід до даного питання [1, 4]. Мова йде про принципово нову організацію навчального процесу, при якій студенти-медики вивчають не окремі дисципліни, а окремі органи чи системи організму комплексно. Впровадження системного методу викладання тягне за собою необхідність увести суттєві зміни в організацію навчального процесу, потребує

розробки принципово нових інтегрованих навчальних програм, підготовки викладацького складу, що володіє методами системного навчання. Реалізація міжпредметного навчання в представленому вище контексті у вітчизняних медичних ВНЗ є перспективним завданням, оскільки потребує радикальних організаційних, змістових і методичних реформ.

Для підвищення рівня викладання та узагальнення сприйняття інформації, що викладається в програмі Вищої школи, використовується узагальнена схема викладання клінічної дисципліни [2, 6]. Мета узагальненої схеми викладання клінічної дисципліни полягає в оптимізації оволодіння клінічним мисленням, наочності та стислості інформації, упорядкуванні значення кожної дисципліни, що викладається в медичному ВНЗ.

Основне завдання міждисциплінарної інтеграції полягає в тому, щоб при вивченні певної теми активізувати й актуалізувати раніше засвоєні знання, навички та вміння, необхідні для вивчення даної теми, враховуючи при цьому інтереси наступних предметів [5].

Методичне планування міждисциплінарної інтеграції проводиться за трьома напрямками:

- визначення забезпечуючих дисциплін (попередніх предметів, які є базовими щодо вивчення теми даного заняття);
- визначення забезпечуваних дисциплін (наступних предметів, розділи яких потребують знання даної теми);
- визначення внутрішньопредметної інтеграції (інтеграції даної теми з попередніми чи наступними темами даної дисципліни).

Міжпредметна інтеграція може бути реалізована різними способами: міждисциплінарна лекція, теоретична комплексна бесіда, вирішення задач із широким міждисциплінарним контекстом, використання тестів інтегрованого змісту тощо [3].

Найбільш адекватною формою міждисциплінарної інтеграції на сьогодні є метод формування змістовних зв'язків. Починаючи з базових і до клінічних

дисциплін формується цілісне сприйняття даної системи через подачу на лекціях та практичних заняттях інтегрованих понять з акцентом на спільні підходи у вивченні даної системи різними дисциплінами. Міждисциплінарні зв'язки можуть бути однобічними, двобічними та багатовекторними. При цьому зв'язки можуть бути прямими, наприклад, у процесі вивчення певного розділу (раптова смерть) описується клінічний перебіг нозологічних одиниць, що призводять до неї (у курсі кардіології). Зворотними, наприклад, розглядаючи тему судово-медичне дослідження трупів новонароджених, можна перед або після розбору матеріалу провести вихідний тестовий контроль щодо тих знань, які студент набув з ознак новонародженості тощо.

При вивченні судової медицини використовується так звана горизонтальна інтеграція, суть якої полягає в тому, що головним елементом є об'єкти майбутньої лікарської діяльності. Цілісний організм людини, його органи та системи в стані норми та патології є тим об'єктом, навколо якого об'єднуються в модулі навчальні дисципліни з метою міждисциплінарної інтеграції. Все це потребує знань та вмінь студентів із попередніх теоретичних (нормальна та патологічна анатомія, гістологія, нормальна та патологічна фізіологія, біохімія, секційний курс, соціальна медицина та ін.) та клінічних (терапія, хірургія, педіатрія) дисциплін. Наприклад, якщо об'єктом вивчення є раптова смерть внаслідок захворювань серцево-судинної системи, то модуль навчальних дисциплін забезпечує взаємопов'язане розкриття її анатомічної, гістологічної будови, фізіологічних функцій, біохімічних процесів, можливих патологій, їх патоморфологічних проявів та ін. У даному випадку забезпечуючими предметами є нормальна анатомія, гістологія, нормальна фізіологія, патологічна фізіологія, патологічна анатомія, терапія. Забезпечуваними предметами є терапія (кардіологія), соціальна медицина. Внутрішньопредметна інтеграція існує між даною темою та темою „Судово-медичне дослідження трупа в морзі”.

Міжпредметна інтеграція передбачає також інтеграцію знань та вмінь, отриманих при вивченні різних предметів. Для досягнення цілей міждисциплінарної інтеграції важливою є систематичність та послідовність здійснення цього підходу. Зокрема, сучасні вимоги до постановки навчальних цілей заняття ґрунтуються на диференційованому підході до питань заняття в рівнях засвоєння. З точки зору міждисциплінарної інтеграції, володіння матеріалом забезпечуючих дисциплін передбачає II (репродуктивні знання – студент пам'ятає, розуміє і може самостійно відтворити теоретичний матеріал, а також використати його у вирішенні стандартних, типових задач) і III (власне професійні навички та вміння) рівні засвоєння. Зрозуміло, що значимість одного і того ж питання в професійній діяльності фахівців різних профілів буде різною. Звідси і різниця у плануванні рівнів засвоєння кожного питання.

Зокрема, отримані під час вивчення забезпечуючих предметів знання про будову серцево-судинної системи, її фізіологію в нормі та при патології дозволяють студентам медичного факультету під час вивчення теми „Раптова смерть” інтерпретувати секційні дані при різних видах серцево-судинної патології, робити висновок про безпосередню та основну причину смерті, заповнювати „Лікарське свідоцтво про смерть”. Це є основою для набуття знань та вмінь, необхідних для забезпечуваних кафедр.

Висновки

1. Міжпредметна інтеграція є важливою складовою частиною підготовки майбутнього лікаря.

2. Застосування узагальненої схеми викладання клінічної дисципліни сприяє оптимізації процесу оволодіння клінічним мисленням, дозволяє наочно показати значимість кожної дисципліни, що викладається в медичному вищому навчальному закладі, наочно показує причинно-наслідкові зв'язки, спонукає студента до систематизації знань із клінічної дисципліни.

3. На старших курсах при вивченні судової медицини студент повинен застосовувати знання та вміння, отримані під час вивчення базових доклінічних дисциплін.

4. Сучасним вимогам розвитку вищої медичної освіти, особливо в аспекті її переходу на рейки кредитно-модульної системи навчання, найбільш відповідає горизонтальна інтеграція медичних дисциплін, яка дозволяє здійснити об'єктивно-орієнтоване навчання і досягти вищого рівня міжпредметної інтеграції. Перевага горизонтальної інтеграції полягає в тому, що головним елементом такої технології навчання стають об'єкти майбутньої лікарської діяльності.

5. При вивченні судової медицини слід орієнтуватися на набуття знань і вмінь, необхідних у подальшому для вивчення базових клінічних дисциплін.

Література

1. Вороненко Ю.В. Шляхи наближення вищої медичної освіти в Україні до міжнародних стандартів / Ю.В.Вороненко // Укр. мед. вісті. – 1997. – Т. 1. – С. 59-60.
2. Інтеграція навчального процесу – основа ефективності кредитно-модульної системи навчання / П.О.Неруш, О.Г.Родинський, О.В.Мозгунов [та ін.] // Мед. освіта. – 2008. – № 4. – С. 16-17.
3. Мілерян В.С. Методичні основи підготовки та проведення навчальних занять в медичних вузах : [методичний посібник] / В.С.Мілерян. – К.: НМУ, 2004. – 80 с.
4. Підаєв А.В. Болонський процес в Європі / А.В.Підаєв, В.Г.Передерій. – Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2004. – 192 с.
5. Самостійна робота студентів при вивченні анатомії людини в світлі Болонського процесу / Б.В.Шутка, Я.І.Клипич, О.В.Саган [та ін.]: матеріали навч.-метод. конф. [«Перші результати»]

тати та перспективи реформування системи медичної освіти в Україні», (Запоріжжя, 1-2 червня 2006 р.: тези допов.). – Запоріжжя, 2006. – С. 248-249.

6. Скопенко В.В. Виступ на регіональній нараді з питань атестації наукових і науково-педагогічних кадрів 26.20.1999р. / В.В.Скопенко // Бюл. ВАКУ України. – 1999. – № 6. – С. 4-10.

ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИЗУЧЕНИЯ СУДЕБНОЙ МЕДИЦИНЫ ПРИ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЙ СИСТЕМЕ ОБУЧЕНИЯ

Е.Н.Федорчук, Н.Н.Козань, В.М.Волошинович

Резюме. В работе изложены современные взгляды на междисциплинарную интеграцию в процессе изучения клинических дисциплин. Рассмотрены основные направления междисциплинарной интеграции, ее формы и средства проведения; дано определение обеспечивающих, обеспечиваемых дисциплин и внутрипредметной интеграции на примере изучения судебной медицины. Отражена роль знаний и умений в процессе междисциплинарной интеграции.

Ключевые слова: междисциплинарная интеграция, судебная медицина, знания, умения.

RAISING THE EFFICACY OF STUDYING FORENSIC MEDICINE WITH THE CREDIT-MODULE SYSTEM OF EDUCATION

Ye.P.Fedorchuk, N.M.Kozan', V.M.Voloshynovych

Abstract. The paper deals with modern views of an interdisciplinary integration in the process of studying clinical subjects. The basic trends of an interdisciplinary integration, its forms and ways of its performance have been considered; a definition of providing subjects and those being provided and an interdisciplinary integration on the example of studying forensic medicine has been presented. The role of knowledge and skills in the process of an interdisciplinary integration has been ascertained.

Key words: interdisciplinary integration, forensic medicine, knowledge, skills.

National Medical University (Ivano-Frankiv'sk)

Рецензенти: д. мед.н. В.Т.Бачинський,
доц. І.Г.Савка

Buk. Med. Herald. – 2011. – Vol. 15, № 2 (58). – P. 133-135

Надійшла до редакції 26.01.2011 року